

48203205 : Majeur : Études françaises

Mots clés : Commerce extérieur / Commerce franco-thaï / Le règne du roi Narai

Supatchaya Anusonpornpem : Les relations commerciales de la France avec le Siam sous le règne du roi Narai. Directeur du mémoire : Dr. Kanika Chansang, maître de conférence. 135 pp.

Sous le règne du roi Narai, de 1656 à 1688, Ayutthaya est un centre commercial et un entrepôt entre l’Océan Indien et la Mer de Chine. Le Siam joue aussi un rôle important dans le négoce des matières premières en Asie. Les produits agricoles et miniers ainsi que les marchandises chinoises et japonaises sont appréciés des Occidentaux. Ces facteurs attirent de nombreux marchands étrangers au Siam. Ainsi, le commerce extérieur est actif. La France est le dernier pays européen à commercer avec le Siam sous le règne du roi Narai. Au XVIIème siècle, Colbert, le Ministre des Finances de la France, souhaite développer le commerce vers l’Asie pour concurrencer la Hollande qui domine les routes commerciales entre l’Europe et l’Asie. En 1680, la Compagnie française envoie Deslandes Boureau pour établir un comptoir à Ayutthaya. C’est le début des relations commerciales franco-siamoises. Ces relations se poursuivent en parallèle avec les relations diplomatiques. Le roi Louis XIV envoie deux ambassades au Siam dans le but de convertir le roi Narai et de négocier plus de privilèges pour la Compagnie française. Trois contrats commerciaux sont établis en 1684, 1685 et 1687. La “Révolution siamoise” de 1688 met fin non seulement aux relations diplomatiques mais aussi commerciales entre la France et le Siam pendant la période d’Ayutthaya.

Notre objectif est d’étudier et d’analyser le développement des relations commerciales dans le contexte socio-économique de la France et du Siam au XVIIème siècle en le comparant à d’autres concurrents européens au Siam. À l’aide de documents originaux et de copies en français, anglais et thaï, nous rédigerons un mémoire sous forme d’analyse descriptive. Ce travail nous révèle que les privilèges que le roi Narai a accordés ne sont que théoriques. En réalité, la Compagnie française est confrontée à bien des difficultés : problèmes financiers, politique commerciale et situation politique de la France. Par ailleurs, le monopole royal, système commercial du Siam et le rôle dominant de Phaulkon constituent, eux aussi, des obstacles aux opérations commerciales. Ainsi, le commerce franco-siamois, entre 1680 et 1688, n’a pas obtenu les succès attendus.

Nous espérons que notre travail permettra aux chercheurs thaïs de mieux comprendre les relations franco-siamoises dans le domaine commercial, encore peu étudiées en Thaïlande. Les documents français permettent d’étudier l’histoire des relations franco-siamoises dans une perspective nouvelle.

Département de Français, École des Études Supérieures, Université Silpakorn, Année Universitaire 2009

Signature de l’étudiante

Signature du directeur du mémoire

48203205 : สาขาวิชาฝรั่งเศสศึกษา

คำสำคัญ : การค้าต่างประเทศ / การค้าไทย-ฝรั่งเศส / สมัยสมเด็จพระนารายณ์

ผู้ศึกษา อนุสนธิ์พรเพิ่ม : ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์.

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : รศ. ดร. กรรณิกา จรรย์แสง. 135 หน้า.

สมัยสมเด็จพระนารายณ์ (พ.ศ. 2199 - พ.ศ. 2238) กรุงศรีอยุธยาในฐานะเป็นเมืองท่านานาชาติ เพราะเป็นแหล่งรวมสินค้าจากสองน่านน้ำทั้งทางอ่าวเบงกอลและทะเลจีนใต้ และสยามยังเป็นแหล่งสินค้าของป่าที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สินค้าของป่าและสินค้าจากจีน ญี่ปุ่น เป็นสินค้าที่มีความต้องการในตลาดเอเชียและตะวันตก ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การค้าต่างประเทศของสยามประสบความสำเร็จ นำรายได้มากมายสู่ราชสำนัก พ่อค้าจากเอเชียและยุโรปเดินทางเข้ามาค้าขายในประเทศสยาม ฝรั่งเศสในรัชสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เป็นชาติตะวันตกชาติสุดท้ายที่เข้ามาค้าขายกับประเทศสยามในรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์ ในยุคนั้นกอลแบร์ต เสนาบดีคลังของฝรั่งเศสต้องการขยายการค้าไปสู่เอเชียเพื่อแข่งขันกับฮอลันดาซึ่งมีอิทธิพลทางการค้าในยุคนั้น บริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศสสนใจที่จะค้าขายกับประเทศสยามจึงส่ง เดชวัลลภ บรูว์โรซ์ เป็นตัวแทนการค้าเพื่อเจรจาขอตั้งสถานีการค้าที่กรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2223 ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและฝรั่งเศสจึงได้เริ่มต้นขึ้น ความสัมพันธ์ทางการค้าดำเนินคู่กันไปกับความสัมพันธ์ทางการทูตและการเผยแผ่ศาสนา พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ส่งคณะทูตสองคณะเข้ามาที่ประเทศสยาม เพื่อชักจูงให้พระนารายณ์ทรงเปลี่ยนศาสนาและเจรจาทางการค้าเพื่อให้บริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศสได้รับผลประโยชน์อย่างสูงสุด ในมิติกทางการค้า มีการลงนามสนธิสัญญาไทยและฝรั่งเศสจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ สนธิสัญญาในปี พ.ศ. 2227 สนธิสัญญาทางการค้าที่ลงนามโดย เซอวาลิเยร์ เดอโซมงตันในปี พ.ศ. 2228 และสนธิสัญญาการค้าลงนามโดยเซเบเรต์ในปี พ.ศ. 2231 ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและฝรั่งเศสในสมัยอยุธยาสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2238 จากเหตุการณ์ปฏิวัติในประเทศสยาม

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและฝรั่งเศส ในบริบททางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 ตลอดทั้งวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการค้าไทย-ฝรั่งเศสโดยเปรียบเทียบกับชาติยุโรป คือ ฮอลันดา และอังกฤษ ซึ่งเป็นคู่ค้าของสยามในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ โดยใช้แนวการเขียนแบบพรรณาวิเคราะห์และอาศัยข้อมูลจากเอกสารภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ และภาษาไทยทั้งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าสมเด็จพระนารายณ์ทรงให้สิทธิประโยชน์ทางการค้ามากมายกับบริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศส แต่บริษัทเองเผชิญกับปัญหาการเงินภายในและการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจซึ่งใช้กองกำลังทหารมาคุ้มกันสถานีการค้า อีกทั้งระบบผูกขาดทางการค้าของสยามและการทำงานของฟลอคอนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการค้าของสยามในช่วงเวลานั้นล้วนเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการค้าของบริษัทฝรั่งเศสยังผลให้การค้าไทย-ฝรั่งเศสไม่ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งไว้

ผู้วิจัยคาดว่าวิทยานิพนธ์นี้จะประโยชน์ต่อวงวิชาการไทยในการศึกษาประวัติความสัมพันธ์ระหว่างไทยและฝรั่งเศสในมิติของการค้าซึ่งมีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้น้อยมาก ทั้งยังเป็นการนำเอกสารภาษาฝรั่งเศสมาใช้ประโยชน์ในการวิจัย ทำให้เห็นแง่มุมที่หลากหลายมากขึ้น